

С. С. Дембіцький

Моделювання соціальне

МОДЕЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНЕ – вид наукової діяльності, що полягає у відтворенні найважливіших взаємозв'язків між ключовими елементами досліджуваної соціальної спільноти (групи, організації, територіальної громади тощо) з метою пояснення її актуального функціонування та прогнозування подальшого розвитку. Згідно із заг.-прийнятою класифікацією, соц. моделі поділяють на змістовні, формал. і змішані. У змістов. моделях використовують звич. природну мову, формал. реалізують за допомогою формал. мов (напр., мови матем. теорії або мов програмування), у змішаних рівноцінно застосовують природну і формал. мови. Існує 5 стратегій побудови соц. моделей: гіпотетико-дедуктивна, мережева, експерим., істор., кейс-стаді (від англ. case study – вивчення ситуації). Гіпотетико-дедуктивна стратегія полягає у формулюванні взаємопов'яз. гіпотетич. положень з їхньою подальшою емпірич. перевіркою (напр., шляхом лінійно-структур. рівнянь). Мережева стратегія передбачає збір даних про існуючі взаємозв'язки між соц. акторами (дружба, обмін, суперництво тощо) та їхні атрибути (демогр., психол., соц. та ін.) з подальшою побудовою матем. моделей, у яких виникнення взаємозв'язків між акторами пояснюють за допомогою атрибутів цих акторів. Експеримент. стратегію реалізують за допомогою створення спец. (у певному розумінні штуч.) соц. умов, в яких взаємодіють учасники експерименту. Результати такої взаємодії використовують для перевірки та уточнення соц. моделі. Прикладами використання цієї стратегії є відомі соц.-психол. експерименти С. Мілгрема та Ф. Зімбардо в США. Істор. стратегія полягає в узагальненні істор. відомостей з метою пошуку заг. паттернів розвитку великих соц. угруповань на певному часовому проміжку. Приклад побудови відповід. соц. моделей – праці амер. істор. соціолога Ч. Тіллі. Кейс-стаді передбачає створення соц. моделей шляхом неманіпулятив. та неконтролюючого вивчення соц. спільнот такими, якими вони існують в дійсності.

Рекомендована література

1. Плотинский Ю. Модели социальных процессов. Москва, 2001;
2. R. Yin. Case Study Research: Design and Methods. London, 2009;
3. Люк Д. Анализ сетей (графов) в среде R: Руководство пользователя / Пер. с англ. Москва, 2017.

Бібліографічний опис:

Моделювання соціальне / С. С. Дембіцький // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2019. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-68273>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).